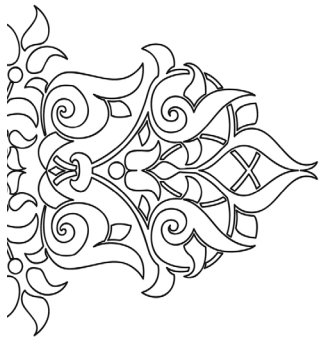
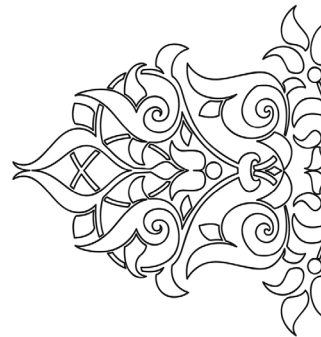

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اجْعَلْ نَفْسَكَ مِيزَانًا فِيمَا بَيْنَكَ وَبَيْنَ غَيْرِكَ

(نامه ۳۱ نهج البلاغه)

اهداف درس قرآن با رویکرد عقلانی-اخلاقی
ویژه‌ی چهارم دبستان

صَلَّى اللهُ عَلَيْكَ يَا مَوْلَانَا يَا صَاحِبَ الزَّمَانِ ﷺ

مقدمه:

این دفترچه به جهت تعیین اهداف قرآن دبستان بر مبنای مکتب تربیت عقلانی - اخلاقی تهیه شده است. در ابتدای دفترچه به تبیین رویکرد آموزش قرآن در دبستان پرداخته شده است که برگرفته از راهنمایی‌های آقای دکتر بنی هاشمی در شوراهای یکی از مدارس می‌باشد، در ادامه اهداف هر پایه از دبستان منطبق بر مبانی ذکر شده توسط نهاد تربیت عقلانی نگاشته شده است. طرح درس‌های منطبق بر این اهداف به شکل قابل فهم برای متربیان هر پایه بصورت فعال و ابتکاری در حال نگارش است. انشاءالله که بتواند مورد استفاده مدارس قرار گیرد. امید است این مجموعه مورد رضایت و تأیید قرآن ناطق و ثقل قرآن، حضرت حجه بن الحسن بقیه الله ارواحنا فداه قرار گیرد.

الف. لزوم حفظ قداست و حرمت قرآن

حرمت و جایگاه قرآن، مسأله بسیار کلیدی و مهمی است که باید در سرتاسر زندگی انسان نهادینه شود. باید شأن قرآن حفظ شود و در این زمینه سهل‌انگاری نشود. در حالات مرحوم آیه الله بروجردی آمده که در اتاقی که قرآن بود نمی‌خوابیدند و پا دراز نمی‌کردند. این تقید شخصی نشان‌دهنده عمق معرفت ایشان به قرآن این پدیده‌ی بی‌نظیر الهی است. حرمت قائل نشدن برای قرآن به جهت کمبود معرفت است. لازم است متربیان را به گونه‌ای با قرآن آشنا کنیم که بدانند قرآن مانند یک فرد زنده شاهد و ناظر اعمال ماست و دنیا و آخرت با آن طرف هستیم. عین الله است و ما را نظارت می‌کند نه اینکه فقط خواندن آن ثواب داشته باشد.

ب- چشاندن ارزش و جایگاه قرآن به متربیان

حفظ حرمت و شأن قرآن در قلب متربیان به این است که قرآن را یک کتاب عادی تلقی نکنند که بخواهند فقط از خواندن یا حفظ آیات آن ثواب ببرند. البته روانخوانی قرآن هم شأن خود را دارد ولی باید مراقب بود که جنبه‌های تذکری قرآن نادیده گرفته نشود و شیرینی آن حفظ شود. اما برنامه‌ریزی برای صرف روانخوانی، ظلم به قرآن است. لازم است به متربیان بیاموزیم که قرآن کتاب زندگی و درس گرفتن است. آیاتی از قرآن را که جنبه تنبیهی و تذکری دارند و با انسان حرف می‌زنند را به آن‌ها بچشانیم و بفهمانیم که باید به این آیات عمل کنند و این روحیه در متربیان شکل بگیرد که از قرآن باید درس گرفت و از آن حیا کرد و بدانند که قرآن در قیامت شاهد له و یا شاهد علیه خواهد بود. این که در قیامت گفته می‌شود «أَقْرَأْ وَ ارْقُءْ»^۱ بخوان و بالا بیا بدین معنا نیست که مثلاً قاریان سنی که مانند خوانندگان هنرمندند، به آن‌ها گفته شود بخوان و بالا بیا؛ قرآن پیام و درس و حساب و کتاب دارد. به گونه‌ای برخورد نشود که حرمت آن حفظ نشود و کتاب عادی تلقی شود و البته در کنار آن، آموزش روانخوانی قرآن نباید نفی گردد.

ج. ذکر بودن کتاب قرآن

قرآن کتاب ذکر است. «وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ»^۲ ذکر یعنی تذکر دادن و متذکر شدن یا تنبیه دادن و به خود آمدن. یعنی تذکر دادن بر پایه فطرت عقلایی و ارجاع به عقل و به فطرت عقلاییه. عمده آیات خداشناسی، معادشناسی، ارکان اعتقادی، انسان‌شناسی و... بر پایه ذکر است. این موارد در قرآن بسیار است. اگر بتوان جنبه ذکر بودن قرآن را مورد به مورد به متربیان نشان داد بسیار گوارا و دلنشین خواهد بود و در قلب و جان آنان خواهد نشست.

۱- الکافی (ط - الإسلامية)؛ ج ۲؛ ص ۶۰۱

۲- نحل/ ۴۴

نور قرآن همان نور قلب است. نور فطرت است. نور معرفت الله است. این نور، قلب را منور می‌کند. باید مخاطب پیام قرآن را بگیرد تا قلبش منور شود. هم آیات اعتقادی و هم آیات اخلاقی و رفتاری که زیربنای عمل به احکام است، همه به فطرت عقلانیّه تذکر می‌دهند که نور است. قرآن با انسان حرف می‌زند و تنبه می‌دهد. «لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ»^۱ حرف قرآن است. قرآن از ما انتظار دارد که اموری را با عقلمان دریابیم. باید این ویژگی ذکر بودن قرآن با ابتکار و خلاقیت به متربیان نشان داده شود.

وقتی گفته می‌شود قرآن حیّ است بحث‌های صوفیانه و شاعرانه مدنظر نیست. منظور این است که قرآن به گونه‌ای خوانده شود که دارد با ما حرف می‌زند. یعنی قلب خود را در معرض نور قرآن قرار دهیم تا قرآن قلبمان را منور کند. مطابق آنچه از احادیث ائمه علیهم‌السلام می‌آموزیم قرآن کلام الله است و ما مخاطب خداوند متعال در قرآن کریم هستیم. این ارتباط دوطرفه، یک مخاطب و یک مخاطب دارد. ما مخاطب هستیم و خود خدای متعال به نفس شریفش مخاطب یعنی خطاب‌کننده ما است. مخاطب حیّ، شاهد و ناظر است. حال بدون اینکه خود را به هیچ وجه با وجود مقدس پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وآلهم‌وسلم مقایسه کنیم، خود را جای ایشان قرار دهیم و بدانیم خدای متعال با ما سخن می‌گوید اگر اینگونه قرآن را بخوانیم به فرمایشات ائمه علیهم‌السلام عمل کرده‌ایم. در واقع بفهمیم که این آیه از ما چه چیز می‌خواهد و مقصود و مراد آن چیست. مقصود همان است که در قلب ما روشن می‌شود. ما خود را در محضر خدا ببینیم که ما را نظاره می‌کند و با ما سخن می‌گوید.

قرآن در روز قیامت شهادت می‌دهد. هر کسی که حق قرآن را ادا کرده باشد به نفع او شهادت او می‌دهد و هر کسی را که کوتاهی کرده باشد علیه او شهادت می‌دهد.^۲ در حقیقت باید خود را در برابر خدای متعال و قرآن مسئول و مکلف ببینیم و بدانیم خداوند از ما انتظاراتی دارد و همه کارهای ما را زیر نظر دارد.

۱- یوسف/ ۲

۲- بحار الأنوار (ط - بیروت)؛ ج ۷؛ ص ۹۱۳

اگر قرآن را اینگونه بشناسیم متفاوت است با اینکه قرآن را صرفاً حقیقتی بدانیم که به ما ربطی ندارد و صرفاً پیغام‌هایی از طریق پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله به ما رسانده است. این نوع معرفت درجه پایین‌تری نسبت به این است که خود را مخاطب قرآن ببینیم و لحظه لحظه حس کنیم که باید در محضر خدا و قرآن که فعل خدا و اسم و صفت اوست، پاسخگو باشیم.

د. رویکرد و نحوه آموزش مفاهیم قرآن

آیات تنبیهی در قرآن فراوان است. باید آن‌ها را پیدا کرد و به واسطه‌ی آن‌ها تذکر داد. به آیات قرآن نباید با رویکرد غیر عقلی نگاه کرد؛ بلکه با رویکرد تذکر دادن به فطرت عقلانیته دیده شود. این باعث می‌شود که در درجه اول خودِ مربیان و بعد متربیان نسبت به قرآن حس خاصی پیدا کنند.

برای آموزش مفاهیم قرآن از جهت تذکر و ذکر بودن آن، آیات روانی انتخاب شوند که بر دل و جان دانش‌آموزان بنشینند. قرآن برای همه سنین سخن دارد. اگر امور فطری قرآن انتخاب شوند فطرت پاک بچه‌ها آن را می‌گیرد. اگر چنین کاری انجام نشود حق قرآن ادا نمی‌شود.

تعلیم قرآن لایه لایه است؛ تأویل و تنزیل دارد. محکمات قرآن (تأویله فی تنزیله)^۱ سخت نیست؛ مثل آیات سوره حجرات که آموزه‌های اخلاقی دارد؛ «لَا يَغْتَبِ بَعْضُكُم بَعْضًا»^۲، «لَا يَسْخَرُ قَوْمٌ مِنْ قَوْمٍ»^۳... اولاً این آیات به یک معنا نصوص هستند و خلاف ظاهر معنا نمی‌شوند و جنبه عقلانی هم جزو مرادات خداست؛ ثانیاً از این لایه هم که پایین‌تر برویم ممکن است روایات جنبه‌های دیگر را هم به ما نشان داده باشند.

۱- بحار الأنوار (ط - بیروت)؛ ج ۹۰؛ ص ۱۲

۲- حجرات/۱۲ ص

۳- حجرات/۱۱

در کنار آیات تذکری و فطری برای اینکه نیاز قرآن به مبین هم روشن شود آیاتی مثل آیات وضو نیز توضیح داده شود. مثلاً «فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ»^۱ بیان شود و بخش «إِلَى الْمَرَافِقِ» توضیح داده شود که معنایش چیست. در این صورت هم احکام آموزش داده می شود هم معنای «إِلَى الْمَرَافِقِ» و نحوه و حد شستشو نشان می دهد، بدین ترتیب هم بحث علمی و تذکری است و هم آموزش حجیت جمعیه (قرآن در کنار اهل بیت علیهم السلام) می دهد.

لایه های معنایی قرآن با عنایت به روایات هدف گذاری شود ولی لازم نیست حتماً روایت خوانده شود؛ فقط خودِ مربی مطمئن باشد که درست می فهمد و بعد به بچه ها آموزش دهد. در بحث قرآن اگر طرح درس های خوبی نوشته شود، هیچگاه وقت گذاری روی مفاهیم قرآن اشباع کاذب ایجاد نمی کند و خسته کننده نمی شود.

ه. نمونه هایی از آیات تنبیهی در بحث شکر

شکر رأس فضایل و مکارم است و پایه و اساس و مبنای دینداری است. در آیات زیادی از قرآن عبارت «لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ»^۲ آمده است و بحث شکر را با استعانت از این آیات می توان به خوبی جا انداخت تا به دل بچه ها بنشیند. مثلاً در قرآن به لقمان حکیم سفارش شده که «ان اشکر لی و لوالدیک»^۳. روی این آیات خیلی می توان مانور داد؛ چراکه جنبه تذکری در این آیات واضح و صریح است. این آیات به گونه ای ارائه شود که دانش آموز حس کند خدا با او سخن می گوید. این روش هم جذاب است و هم انس با قرآن ایجاد می کند.

۱-مائده/۶

۲-انفال/۲۶

۳-لقمان/۱۴

- وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ^۱

- كَذَلِكَ سَخَّرْنَاَهَا لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ^۲

- ثُمَّ عَفَوْنَا عَنْكُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ^۳

- ثُمَّ بَعَثْنَاكُمْ مِنْ بَعْدِ مَوْتِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ^۴

- وَلَكِنْ يُرِيدُ لِيُطَهِّرَكُمْ وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ^۵

- لَقَدْ آتَيْنَا لُقْمَانَ الْحِكْمَةَ أَنْ اشْكُرْ لِلَّهِ وَ مَنْ يَشْكُرْ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ وَ مَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ^۶

- وَ وَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهْنًا عَلَى وَهْنٍ وَفِصَالُهُ فِي عَامَيْنِ أَنْ اشْكُرْ لِي وَلِوَالِدَيْكَ^۷

برای مثال در خصوص این آیه آخر می توان در طرح درس توضیح داد که مادر با چه زحمتی بچه را حمل می کند و دو سال طول می کشد تا او را از شیر بگیرد و... در واقع یک سری تنبهاات عقلی انسان را به شکر خدا و شکر والدینش می رساند.

و. حفظ موضوعی آیات قرآن

۱. اینکه فقط روان خوانی هدف باشد، بچه ها طراوت قرآن را حس نمی کنند. اگر دختر بچه سوم مزه ای از معارف قرآن در کامش بنشیند خیلی متفاوت است. در جامعه ما که حالت مذهبی پیدا کرده موارد صوری و نمایشی زیاد شده مانند مسابقات

۱- نحل/ ۷۸

۲- حج/ ۳۶

۳- بقره/ ۵۲

۴- بقره/ ۵۶

۵- مائده/ ۶

۶- لقمان/ ۱۲

۷- لقمان/ ۱۴

قرآن و... این‌ها فضیلت محسوب می‌شود، اما مشکلی را از زندگی انسان‌ها حل نمی‌کند. سفارشاتى که ائمه علیهم‌السلام هم کرده‌اند همین است «رُبَّ تَالٍ لِلْقُرْآنِ وَ الْقُرْآنُ يَلْعَنُهُ»^۱. قرآن را از حفظ با رعایت تجوید و با قرائت صحیح می‌خواند اما اخلاق سوء دارد. این شخص از قرآن دور است، درحالی‌که فکر می‌کند حافظ قرآن است؛ در مقایسه با کسی که اخلاق قرآنی دارد ولی در خواندن قرآن روان نیست. قطعاً مشخص است که در پیشگاه خدا و ائمه علیهم‌السلام کدام بالاتر هستند. این فرصت‌ها از دست می‌رود. مخلوط و تلفیقی از اینها مناسب‌تر است. با طرح درس‌های زیبا مفهوم آیات قرآنی هم به کام متربی نشانده شود.

۲. حفظ فی نفسه می‌تواند فضیلت باشد ولی در مقایسه با دیگر کارهای قرآنی فشار روی چه فعالیتی باشد؟! بچه‌ها در کارهای قرآنی انرژی محدودی دارند. حفظ حالت صوری و نمایشی پیدا می‌کند و کرده‌است. کسانی به دنبال حفظ رفته‌اند که اخلاق قرآنی ندارند و از معارف قرآنی دور هستند و این آفت حفظ قرآن است. اگر حفظ بخواهد پررنگ‌تر از جنبه‌های دیگر باشد خوب نیست؛ مگر اینکه پررنگ‌تر نباشد. یا کمرنگ‌تر باشد یا حداقل همان اندازه باشد. بهتر است حفظ نسبت به مفاهیم کمرنگ‌تر باشد. حتی روان‌خوانی و بی‌غلط خواندن از حفظ مهم‌تر است. در روایت آمده‌است که قرائت فی المصحف نسبت به از حفظ خواندن قرآن اولویت دارد. قرآن از رو خوانده شود اولی از حفظ است.

۳. برای حفظ موضوعی قرآن، باید ابتدا متربی موضوع را دریابد و با مفاهیم آشنا شود و پیام آنچه را که حفظ کرده‌است بفهمد. جدا از مفاهیم نمی‌شود سراغ حفظ رفت. خوب است اینها تلفیقی انجام شوند. حفظ موضوعی زمینه خوبی برای گره زدن حفظ به بحث معارفی است. مثلاً اگر حتی از بزرگ‌ترها بپرسید چند آیه قرآن در مورد آداب معاشرت اجتماعی بلد هستند

۱- مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل / ج ۴ / ۲۴۹

نوع افراد نمی‌دانند. اگر قرار بر حفظ است با مفاهیم هم ارتباط پیدا کند. مثلاً «قُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا»^۱، «فَبِمَا رَحْمَةٍ مِنَ اللَّهِ لِنْتَ لَهُمْ»^۲ که در مورد پیغمبر ﷺ است موضوعی با هم گره بخورد. بتواند از حفظ بگوید در آداب معاشرت چه آیاتی داریم. لازمه‌اش این است که برای مرتبی جا افتاده باشد که پیام «قُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا» چیست؟ پیام «لَا يَغْتَبِ بَعْضُكُم بَعْضًا»^۳ چیست؟ پیام «لَا تَجَسَّسُوا»^۴ چیست؟ ابتدا این آیات موضوعی با عنایت به مفاهیم انتخاب شوند. سپس حفظ بر این آیات بنا شود. مدل حفظی که در جامعه رایج است این نیست، هنرمندی است و فضیلتی محسوب نمی‌شود که آیه را از ابتدا بخواند یا از انتها. یا فلان آیه در کدام صفحه عثمان طه است. این‌ها در مقایسه با اینکه آیات قرآن موضوعی حفظ شوند به دردی نمی‌خورد. مثلاً در مورد نماز، وضو، والدین، شکر، صبر، مفاهیم کلیدی و فضایل اخلاقی، رذایل اخلاقی مانند حسد، حرص و ... حفظ موضوعی باشد. این‌گونه حفظ پیوند عمیقی با مفاهیم و معارف قرآن پیدا می‌کند.

ز. معرفی دین با محوریت اخلاق و تنبه به آیات قرآن

در پایان بیان این نکته خالی از لطف نیست که حیف است از آیات قرآن برای معرفی دین استفاده نکنیم. لازم است در مدارس، دانشگاه‌ها، تبلیغات عمومی و... معرفی دین با محوریت اخلاق و تنبه دادن به آیات قرآن صورت گیرد تا دین‌گریزی که در نسل جوان به وجود آمده از بین برود. مثلاً در بحث حجاب اگر در فضای اخلاق و معنویت اخلاقی وارد شویم و در مسیر عفت حرکت کنیم خود به خود حجاب را می‌پذیرند و لازم نیست فشار احکامی بیاوریم. تنها راه، راه پیغمبر اکرم ﷺ است. افراد نسبت به اخلاق موضع نمی‌گیرند و نرم می‌شوند و پذیرای احکام می‌گردند. در آیات قرآن نیز ابتدا دعوت به اخلاق و بعد از آن بیان احکام است.

۱- بقره/۸۲

۲- آل عمران/۱۵۹

۳- حجرات/۱۲

۴- همان

اهداف درس قرآن در پایه چهارم به سه بخش تقسیم شده است:

- ۱- پیام‌های قرآنی ۹
- ۲- داستان‌های قرآنی ۲۱
- ۳- آیات موضوعی (نماز) ۲۴
- ۴- آیات موضوعی (سخاوت) ۳۲

در بخش پیام‌های قرآنی به موضوعات زیر پرداخته شده است:

۱- دین‌شناسی (شناخت حجّت‌ها)

۲- اخلاق (حق‌پذیری)

۳- اخلاق (حیا)

۴- اخلاق (شکر)

۵ و ۶- اعتقادات (امامت)

۷- اخلاق (سخاوت)

۸- اعمال (نماز و استغفار)

۹- شعائر (دعا)

۱۰- اعتقادات (توحید)

۱۱- صیانت

پیام‌های قرآنی

اهداف جزئی	آیه قرآن	حوزه و هدف
تنبه به حجیت عقل توجه به تأثیر قرآن در تنبه به امور عقلی	یادآوری ص ۱ وَذَكِّرْ فَإِنَّ الذِّكْرَ تَنْفَعُ الْمُؤْمِنِينَ ذاریات/ ۵۵	۱- دین شناسی شناخت حجت ها
توجه به ندای عقل برای تشخیص خوب و بد در موقعیت های مختلف، حرف شنوی داشتن نسبت به تذکرات عقل و عَقَلًا) اهل بیت علیهم السلام، والدین، معلم...		
تذکر به اهل بیت علیهم السلام به عنوان معلمان قرآن		

اهداف جزئی		آیه قرآن	حوزه و هدف
توجه به حقی که والدین بر گردن فرزندان دارند توجه به حسن دعا کردن در حق والدین	تعلیمی	پیام قرآنی ص ۴ رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ ابراهیم/ ۴۱	۱-۲ اخلاق حق پذیری (حق والدین)
خوش رفتار بودن نسبت به والدین و اطاعت کردن از آنها در هر شرایطی (به غیر از معصیت) طرح مسائل و مشکلات با مادر یا پدر و مشورت گرفتن از والدین و اعتماد به آنها دعا کردن برای والدین هنگام نماز (خواندن آیه ۴۱ سوره ابراهیم در قنوت)	مصادیقی	پیام قرآنی، ص ۶۹ و قُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا اسرا/ ۲۳	
توجه به اهمیت داشتن فراوان رعایت حق والدین در نظر ائمه علیهم السلام	تعمیمی		

اهداف جزئی	آیه قرآن	حوزه و هدف
توجه به آگاهی خداوند از زیر و بم گفتارها، رفتارها و حتی افکار هر کس توجه به نزدیکی خداوند، حتی به کسی که از او غافل است و او را فراموش کرده	پیام قرآنی، ص ۱۰ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ تغابن / ۲	۱- آگاهی
اهتمام به مراقبت از گفتار و رفتار خود در محضر خدا دوری از افکار ناپسند		
شاهد و ناظر بودن پیامبر ﷺ و اهل بیت علیهم السلام بر اعمال		

حوزه و هدف	آیه قرآن	اهداف جزئی
۴- اخلاق شکر	پیام قرآنی صفحه ۱۶ وَإِنْ تَعْدُوا نِعْمَتَ اللَّهِ لَا تَحْصُوهَا ابراهیم/ ۳۴	توجه پیدا کردن به ناشناخته بودن بسیاری از نعمتها توجه به دانسته نشدن قدر نعمتها تا وقتی که موجودند
		دیدن نعمتهای بیشمار و غیرقابل شمارش خدا با توجه کردن به خود و اطرافش تلاش جهت شمردن نعمتهای خدا تا بفهمد قابل شمارش نیستند رسیدن به بالاترین درجه شکر به کمک اقرار به ناتوانی از شکر نعمتهای فراوان خدا
		- پیامبر ﷺ و اهل بیت علیهم السلام بزرگترین و بالاترین نعمت خدا که روز قیامت درباره آنها سؤال می شود.

اهداف جزئی	آیه قرآن	حوزه و هدف
تنبه عقلی -تنبيه به وجوب تمسك جستن به آنچه كه انسان به عنوان حق می یابد.	۵- اعتقادات امامت پیام قرآنی صفحه ۲۷ وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا آل عمران/ ۱۰۳	
مصادیق -ایجاد هماهنگی و وحدت رویه بین عقلا با حاکمیت حق (حجت باطنی و ظاهری)		
عمرت -توجه به حبل الله بودن قرآن، امیرالمؤمنین علیه السلام و اهل بیت علیهم السلام		

اهداف جزئی	آیه قرآن	حوزه و هدف
تنبه عقلی -دوری از باطل به کمک پایبندی به حق(حجت‌های ظاهری و باطنی)	پیام قرآنی صفحه ۳۴ جاءَ الْحَقُّ وَ زَهَقَ الْبَاطِلُ اسراء / ۸۱	۶- اعتقادات امامت
مصادیق -انجام عمل اخلاقی باعث دوری از بداخلاقی -اعتقاد به توحید باعث دور شدن از شرک		
نتیجه - ظهور پیامبر اسلام ﷺ باعث از بین رفتن شرک و نفاق - ظهور امام زمان علیه السلام باعث حاکمیت حق و از بین رفتن باطل به طور مطلق، در همه جهان		

حوزه و هدف	آیه قرآن	اهداف جزئی	
۷- اخلاق سخاوت	پیام قرآنی صفحه ۵۷ یا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ بقره/ ۲۵۴	تنبه عقلی	- تنبه به حسن سخاوت و قبیح بخل
		مصادیق	- توجه به اطرافیان و نیازهای آنان و همت داشتن برای رفع آن - خیر دانستن مراجعه دیگران به خودش و کمک‌خواهی آنان - اجازه دادن به دیگران جهت استفاده از امکاناتی که دارد - پشیمان نشدن از بخشش خود - آرزومند و امیدوار جهت رسیدن به پاداش‌های اخروی سخاوت
		عزت	- خیر رساندن به دیگران با تأسی از نبی اکرم ﷺ و اهل بیت علیهم‌السلام

اهداف جزئی	آیه قرآن	حوزه و هدف
توجه به اهمیت جبران گناهان و کارهای اشتباه به کمک انجام کارهای خیر	پیام قرآنی صفحه ۶۳ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ هود/ ۱۱۴	۸- اعمال نماز / استغفار
توجه کردن به اشتباهات و گناهان خود و محاسبه آنها اهمیت دادن به جبران اشتباهات با انجام کارهای خوب		
وضو و نماز سبب ریزش گناهان تلاش برای انجام کارهای نیک (هرچند خیلی کوچک)		

اهداف جزئی		آیه قرآن	حوزه و هدف
تنبيه به اهميت دعا کردن در هنگام گرفتاری‌ها با شناخت خدا به صفت عالم و قادر	تفویض	پیام قرآنی صفحه ۸۲ أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ مئل / ۶۲	۹- شعار دعا
- دلگرم بودن و امیدوار ماندن هنگام گرفتاری با توکل بر خدا - عادت به دعا کردن در مواقع مختلف (هنگام گرفتاری و غیر گرفتاری) - دعا در حق دیگران هنگام گرفتاری آنان	مصادیق		
- دعا برای مضطر واقعی امام زمان علیه السلام	ترویج		

اهداف جزئی		آیه قرآن	حوزه و هدف
- تنبه به قیوم و تکیه‌گاه بودن خداوند در همه امور	تنبه عقلی	پیام قرآنی صفحه ۸۸ قَالَ اللَّهُ خَيْرٌ حَافِظًا وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ یوسف / ۶۴	۱۰ - اعتقادات توحید
- هنگام خروج از منزل، - هنگام مواجه شدن با نعمت‌های الهی	مصادیق		
- خواندن این آیه برای محافظت از آفات و شرور - خواندن این آیه توسط حضرت یعقوب علیه السلام برای محافظت از بنیامین	تجرب		

اهداف جزئی	آیه قرآن	حوزه و هدف
تنبه به اینکه انسان باید خودش مراقب ورودی‌های جسم و روح خویش باشد. تنبه به وجوب عفت (خود نگه‌داری از آفات)	پیام قرآنی صفحه ۹۴ فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ إِلَى طَعَامِهِ عبس / ۲۴	۱۱- مراقبت
توجه به نگه‌داری و کنترل چشم، گوش، بویایی (خصوصاً در فضای مجازی)		
توجه انسان به علمش که از چه کسی فرا می‌گیرد		

داستان‌های قرآنی

اهداف	درس	موضوع	
- با حضرت زکریا علیه السلام و حضرت مریم علیهما السلام و معجزه نازل شدن میوه بهشتی برای حضرت مریم علیهما السلام آشنا شوند. - با متذکر شدن به قدرت خداوند، خدا را قادر بر هر کاری بدانند. - نسبت به دعا و درخواست از خداوند عالم و قادر مشتاق باشند.	قصه آیه‌ها، ص ۵۰ حضرت زکریا علیه السلام و حضرت مریم علیهما السلام سوره آل عمران، آیات ۳۷ و ۳۸	حضرت زکریا علیه السلام و حضرت مریم علیهما السلام	۱

	موضوع	درس	اهداف
۲	حضرت زکریا علیه السلام و حضرت یحییٰ علیه السلام	قصه آیه‌ها، ص ۷۵ حضرت زکریا علیه السلام و حضرت یحییٰ علیه السلام سوره آل عمران، آیات ۳۸ تا ۴۱	- با معجزه به دنیا آمدن حضرت یحییٰ علیه السلام در زمان پیری مادر و پدرش آشنا شوند. - با برخی از ویژگی‌های اخلاقی حضرت یحییٰ علیه السلام آشنا شوند (احسان به والدین، خوش رفتاری، زورگو نبودن، مطیع خدا بودن) - بدانند حضرت یحییٰ علیه السلام در کودکی به پیامبری رسیدند. - بدانند حضرت یحییٰ علیه السلام در بزرگسالی از پیروان و یاوران حضرت عیسیٰ علیه السلام شدند.

آیات موضوعی (نماز)

اهداف عمومی درس قرآن که باید مورد توجه قرار گیرد به شرح زیر است. لازم به ذکر است که این اهداف باید از درون اهداف اختصاصی دربیایند:

- قرآن را کلام خدا دانستن
- خود را مخاطب قرآن دانستن
- قرآن را دست یافتنی حس کردن
- توجه به جنبه‌های تذکری قرآن (بر پایه فطرت عقلانی و ارجاع به عقل) در کنار روان‌خوانی آیات
- توجه به کتاب زندگی بودن قرآن و درس گرفتن از آن
- تلاش برای فهم آیات و مقصود و مراد آن
- مأنوس شدن با قرآن
- مکلف دانستن خود در برابر خداوند و قرآن
- شکل‌گیری روحیه تسلیم نسبت به پیام الهی آیات و عمل به آنها
- شناخت عمق بیشتری از آیات قرآن به کمک معلم قرآن
- تلاش برای ادای حق قرآن

موضوع	آیات کتاب	برداشت‌های مفهومی (برگرفته از ظاهر کلام الله)	تذکرات و تعالیم اهل بیت (برگرفته از روایات)
نماز آیات صفحات ۷۵ و ۳	۱- قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ (سوره مؤمنون/۲۰)	* توجه به خشوع در نماز با تنبّه به بزرگی و منعم بودن خداوند. * رستگار شدن مؤمنان و بهشتی شدن آنها به کمک نماز با خضوع و خشوع. * ضرورت رعایت ادب درمقابل خدا در نماز.	* پیامبر ﷺ و امیرالمؤمنین علیه السلام و فرزندان ایشان مصداق اتمّ مؤمنون * چشم را به محل سجده انداختن یکی از مصداق خشوع در نماز

موضوع	آیات کتاب	برداشت‌های مفهومی (برگرفته از ظاهر کلام الله)	تذکرات و تعالیم اهل بیت (برگرفته از روایات)
نماز آیات صفحات ۷۵ و ۳	۲- أَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْتَهِي عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ (سوره عنکبوت/۴۵)	* دور شدن انسان از بدی‌ها به کمک نماز و یاد خدا	* دوری کردن نماز گزار از کار ناپسند، یکی از ملاک‌های قبولی نماز

موضوع	آیات کتاب	برداشت‌های مفهومی (برگرفته از ظاهر کلام الله)	تذکرات و تعالیم اهل بیت علیهم‌السلام (برگرفته از روایات)
نماز آیات صفحات ۳ و ۵ و ۷	۳- رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي (سوره ابراهیم/ ۴۰)	* دعا کردن برای اهل نماز شدن	-

موضوع	آیات کتاب	برداشت‌های مفهومی (برگرفته از ظاهر کلام الله)	تذکرات و تعالیم اهل بیت علیهم‌السلام (برگرفته از روایات)
نماز آیات صفحات ۳ و ۵ و ۷	۴- يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ (سوره جمعه/ ۹)	* رها کردن همه کارها هنگام فرا رسیدن وقت نماز	* ذکر الله یعنی ولایت امیرالمؤمنین علیه‌السلام * توجه بیشتر به انجام کارهای خوب و عبادت در روز جمعه (کوتاه کردن ناخن‌ها، غسل کردن، بر تن کردن لباس پاکیزه)

موضوع	آیات کتاب	برداشت‌های مفهومی (برگرفته از ظاهر کلام الله)	تذکرات و تعالیم اهل بیت علیهم‌السلام (برگرفته از روایات)
نماز آیات صفحات ۳ و ۷۵	۵- وَ أَقِمُوا الصَّلَاةَ وَ آتُوا الزَّكَاةَ وَ ارْجِعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ (سوره بقره/ ۴۳)	* توجه به اهمیت پرداخت زکات و رسیدگی به فقرا بلافاصله بعد از امر به نماز	* شناخت نخستین نمازگزاران و راکعین یعنی رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم و امیرالمؤمنین علیه‌السلام * توجه به سفارش امام حسن عسکری علیه‌السلام در فرستادن صلوات بعد از اقامه نماز
نماز آیات صفحات ۳ و ۷۵	۶- يَا بَنِي آدَمُ اقِمُوا الصَّلَاةَ وَ أَمُرٌ بِالْمَعْرُوفِ وَ نَهْيٌ عَنِ الْمُنْكَرِ (سوره لقمان/ ۱۷)	* همراهی نماز با پایبندی به معروف و دوری از منکر	* نماز بهترین وسیله تقرب به خداوند

موضوع	آیات کتاب	برداشت‌های مفهومی (برگرفته از ظاهر کلام الله)	تذکرات و تعالیم اهل بیت علیهم‌السلام (برگرفته از روایات)
نماز آیات صفحات ۳ و ۵ و ۷	۷- قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنَسْكَيَ وَ مَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ (سوره انعام/ ۱۶۲)	* نماز خواندن با نیت خالص، قصد قربت در نماز و در همه اعمال زندگی	* آیه‌ای که امیرالمؤمنین علیه‌السلام قبل از نماز می‌خواندند.

موضوع	آیات کتاب	برداشت‌های مفهومی (برگرفته از ظاهر کلام الله)	تذکرات و تعالیم اهل بیت علیهم‌السلام (برگرفته از روایات)
نماز آیات صفحات ۳ و ۵ و ۷	۸- حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ (سوره بقره/ ۲۳۸)	* محافظت از نماز (انجام به موقع آن، صحیح بجا آوردن، فراگرفتن احکام و آداب آن)	* محافظت از وقت نماز و به جا آوردن آن در اول وقت * توجه به حقیقت نماز یعنی پنج تن علیهم‌السلام

موضوع	آیات کتاب	برداشت‌های مفهومی (برگرفته از ظاهر کلام الله)	تذکرات و تعالیم اهل بیت علیهم‌السلام (برگرفته از روایات)
نماز آیات صفحات ۳ و ۷۵	۹- أَنْ أَقِمْ الصَّلَاةَ وَآتِقُوهُ (سوره انعام / ۷۲)	* توجه به رابطه تقوا و نماز (نماز همراه با تقوا توصیه شده است)	-

موضوع	آیات کتاب	برداشت‌های مفهومی (برگرفته از ظاهر کلام الله)	تذکرات و تعالیم اهل بیت علیهم‌السلام (برگرفته از روایات)
نماز آیات صفحات ۳ و ۷۵	۱۰- وَهُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ (سوره انعام / ۹۲-۹۳)	* جدی گرفتن نماز * ناراحت شدن از قضا شدن نماز * ناراحت شدن از نداشتن حضور قلب	-

موضوع	آیات کتاب	برداشت‌های مفهومی (برگرفته از ظاهر کلام الله)	تذکرات و تعالیم اهل بیت (علیهم‌السلام) (برگرفته از روایات)
نماز آیات صفحات ۷۵ و ۷۶	۱- أَقِمِ الصَّلَاةَ لِلَّذِي الشَّمْسُ إِلَى غَسَقِ اللَّيْلِ (سوره اسراء ۷۸)	* به جا آوردن نمازهای واجب در وقت تعیین شده	* اختصاص دادن قسمت‌هایی از روز و شب برای ارتباط با خدا

کاربردهای اخلاقی (ثمرات عقلی) در موضوع نماز:

- شناخت خدا به عنوان منعم اصلی و تنبه به لزوم شکر پروردگار
- خواندن نماز به انگیزه شکرگزاری از نعمتهای خداوند
- ریشه دار شدن تقید به نماز در انسان به کمک تقویت حس شکرگزاری و تواضع در برابر خداوند
- تاثیر نماز مقبول در از بین بردن ریشه بسیاری از گناهان (کبر)
- اثر به خاک افتادن و سجده کردن در نماز در از بین بردن احساس خودبرتربینی
- اقامه نماز در هر روز و هر شب به جهت فراموش نکردن خالق و نیفتادن در ورطه سرکشی و سرپیچی از او
- نگاه کردن به نماز به عنوان راهی برای اظهار علاقه و محبت کردن
- توجه به مطرح شدن نماز در بسیاری از سوره‌های قرآن

آیات موضوعی (سخاوت)

موضوع	آیات کتاب	برداشت‌های مفهومی (برگرفته از ظاهر کلام الله)	تذکرات و تعالیم اهل بیت (برگرفته از روایات)
سجوات و انفاق آیات صفحه ۵۸ و ۵۹ و ۶۰	۱- مَعْلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَتَتْ نَجْمًا فَابْتُلِيَ اللَّهُ بِهَا مَائَةً وَآلَسِعَ عَلِيمٌ (سوره بقره/۲۶۱)	* انفاق کردن با نیت خالص * ۷۰۰ برابر شدن پاداش انفاق (خداوند اعمال کوچک ما را با قیمت بالایی از ما می‌خرد) * وسعت علم و قدرت الهی در امور بندگان	* توجه به چند برابر شدن پاداش عمل مؤمنان به تناسب درستی ایمانشان (۷۰ و حتی ۷۰۰ برابر) * توجه به چند هزار برابر شدن ثواب در ماه رمضان

موضوع	آیات کتاب	برداشت‌های مفهومی (برگرفته از ظاهر کلام الله)	تذکرات و تعالیم اهل بیت (برگرفته از روایات)
سجوات و انفاق آیات صفحه ۵۸ و ۵۹ و ۶۰	۲- الَّذِينَ يُتِمُّونَ الصَّلَاةَ وَ مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ (سوره انفال / ۳)	* همانطور که دائم باید نماز بخوانیم، همیشه باید به فکر انفاق و بخشش به دیگران باشیم. * هر چه داریم خدا روزی ما کرده پس از هدیه‌هایی که خدا به ما بخشیده به دیگران بخشیم	-

موضوع	آیات کتاب	برداشت‌های مفهومی (برگرفته از ظاهر کلام الله)	تذکرات و تعالیم اهل بیت علیهم‌السلام (برگرفته از روایات)
سخاوت و انفاق آیات صفحه ۵۸ و ۵۹ و ۶۰	۳- وَ الْمُقِيمِ الصَّلَاةَ وَ مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ (سوره حج/۳۵)	* روزی‌هایی که می‌شود انفاق کرد (مال، آبرو، علم، محبت کردن به دیگران...) * از هر نعمتی که خدا به انسان داده می‌توان انفاق کرد	-

موضوع	آیات کتاب	برداشت‌های مفهومی (برگرفته از ظاهر کلام الله)	تذکرات و تعالیم اهل بیت علیهم‌السلام (برگرفته از روایات)
سخاوت و انفاق آیات صفحه ۵۸ و ۵۹ و ۶۰	۴- اِنْ تَالُوا لَیْرَ حَتّٰی تُنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنٰکُمْ (سوره آل عمران/۹۲)	* دل‌کندن و بخشش از چیزهای مورد علاقه * بخشیدن از چیزهای دلچسب و خوشایند * ملاک قرار دادن خود در هنگام انفاق (هر چه را می‌پسندی به تو انفاق کنند، خودت همان را انفاق کن)	* آشنایی با بخشش‌های ائمه علیهم‌السلام از چیزهای مورد علاقه‌شان

موضوع	آیات کتاب	برداشت‌های مفهومی (برگرفته از ظاهر کلام الله)	تذکرات و تعالیم اهل بیت (برگرفته از روایات)
سخاوت و انفاق آیات صفحه ۵۸ و ۵۹ و ۶۰	۵- يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا كَسَبْتُمْ (سوره بقره/ ۲۶۷)	* انفاق و صدقه باید از روزی پاک و حلال باشد. * هدف از انفاق رهایی از چیزهای بی‌ارزش و به درد نخور و دوست نداشتنی نیست.	* انفاق در راه خدا، یکی از وظایفی است که خدا برای دستان ما قرار داده

موضوع	آیات کتاب	برداشت‌های مفهومی (برگرفته از ظاهر کلام الله)	تذکرات و تعالیم اهل بیت (برگرفته از روایات)
سخاوت و انفاق آیات صفحه ۵۸ و ۵۹ و ۶۰	۶- وَ مَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُ وَ هُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ (سوره سبأ/ ۳۹)	* جبران شدن انفاق خالصانه توسط خدا و به بهترین شکل * تمایل به انفاق کردن با تکیه بر وعده خدا (پر شدن جای انفاق)	-

کاربردهای اخلاقی (ثمرات عقلی) درموضوع سخاوت:

- توجه به آثار انفاق مال حلال با قصد قربت و بدون منت و با روش نیکو
- تلاش برای دوری از خصلت بخل
- بذل و بخشش به دیگران هرچند کم و مختصر
- تقویت حسن ظن به خدا (به خاطر اعتماد به وعده‌های خدا)
- تلاش برای خیر و نفع رساندن به دیگران و خوشحالی آنها
- بی تفاوت نبودن نسبت به دیگران و نیازهای آنها
- توفیق خدا دانستن بخشش به دیگران و منت نگذاشتن بر سر آنها
- تلاش برای آراستگی به صفت بخشش اهل بیت (علیهم السلام)
- توجه به مطرح شدن سخاوت در بسیاری از سوره‌های قرآن

احادیث مورد استفاده در ستون تعالیم اهل بیت علیهم السلام

بحث نماز:

۱- از حضرت کاظم علیه السلام نقل کرد که در باره آیه قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ تا هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ فرمود در باره پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و امیرالمؤمنین علیه السلام و فاطمه علیه السلام و حسن علیه السلام و حسین علیه السلام نازل شد.

تأویل الآیات الظاهره فی فضائل العتره الطاهره / ۳۴۹

امام صادق علیه السلام: در مورد آیه الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ فرمودند: خشوع همان چشم را پایین انداختن در نماز است و فرمود: «کسی که در نمازش کاملاً به طرفی [غیر از قبله] برگردد آن [نماز] را قطع [و باطل] کرده است».

دعائم الإسلام / ج ۱ / ۱۵۸ / ذکر صفات الصلاة

۲- عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام: هر کس دوست دارد بداند نمازش قبول شده یا نه، ببیند که آیا نمازش او را از گناه و زشتی باز داشته یا نه؟ پس به هر قدر که نمازش او را از گناه باز داشته، به همان اندازه نمازش قبول شده است.

بحار الأنوار (ط - بیروت) / ج ۷۹ / ۱۹۸ / باب ۱ فضل الصلاة و عقاب تارکها

۴- ابن عباس (رحمة الله علیه) - خدا بعد از پیامبر (صلی الله علیه و آله)، مردی را برتر از امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب (علیه السلام) نیافرید. فرمود: فَاسْعَوْا إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ؛ به سوی ولایت علی بن ابی طالب (علیه السلام) [بشتابید].

تفسیر اهل بیت علیهم السلام ج ۱۶، ص ۲۶۴

بحار الأنوار، ج ۶۳، ص ۱۴۴ / فرات الکوفی، ص ۴۸۳

امام باقر ۷- يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ وَ ذَرُوا الْبَيْعَ؛ فَاسْعَوْا به معنای بشتابید است. یعنی برای آن کار کنید که همان کوتاه کردن سیبل و کندن موهای زیر بغل و کوتاه کردن ناخن ها و غسل گرفتن و بر تن کردن پاکیزه ترین لباس ها و خوشبو کردن خود برای جمعه است، و این همان سعی است؛ چراکه در سخن خداوند متعال آمده است: و آن کس که سرای آخرت را بطلبد، و برای آن سعی و کوشش کند درحالی که ایمان داشته باشد.

تفسیر القمی / ج ۲ / ۳۶۷ / [سورة الجمعة (۲۶): الآيات ۳ الى ۹]

۵- امام باقر علیه السلام فرمودند:

عِبَارَت وَ ارْكَعُوا مَعَ الرَّائِعِينَ در شأن رسول خدا صلی الله علیه و آله و علی بن ابی طالب علیه السلام نازل شده در آن هنگام که نخستین نمازگزاران و رکوع کنندگان بودند، نازل شد.

مناقب آل ابی طالب علیهم السلام (لابن شهر آشوب) / ج ۲ / ۱۳ / فصل فی المسابقة بالصلاة
امام عسکری علیه السلام فرمودند:

نمازهای واجبی را که محمد صلی الله علیه و آله [دستور آن را] آورده به پا دارید و نیز به درود و صلوات فرستادن بر محمد صلی الله علیه و آله (و خاندان پاکش: را که علی علیه السلام سرور و بهترین آنها است، پایبند باشید.

التفسير المنسوب إلى الإمام الحسن العسکری علیه السلام / / ۱۳۲ / [سورة البقرة (۲): الآيات ۲۴ الى ۹۴]

۶- معاویه ابن وهب از امام صادق علیه السلام پرسید: «بهترین چیزی که بندگان به وسیله آن به پروردگارشان تقرب می جویند، چیست؟»
فرمود: «بعد از معرفت، چیزی بهتر از این نماز نمی شناسم. آیا نمی بینی که عبد صالح عیسی بن مریم علیه السلام فرمود: وَ اَوْصَانِي بِالصَّلَاةِ.»
الکافی / ج ۳ / ۲۶۴ / باب فضل الصلاة

۷- امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند: هنگامی که خواستی نمازت را آغاز کنی بگو اللَّهُ أَكْبَرُ وَجْهَتْ وَجْهِي لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ حَنِيفًا مُسْلِمًا وَ مَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ - إِنَّ صَلَاتِي وَ نُسُكِي وَ مَحْيَايَ وَ مَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَ بِذَلِكَ أَمِرْتُ وَ أَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ.

دعائم الإسلام / ج ۱ / ۱۵۷ / ذکر صفات الصلاة

۸- امام صادق علیه السلام: منظور از نماز وسطی، نماز ظهر است و منظور از قیام کردن به حالت قنوت، اشتیاق قلبی انسان به نماز و محافظت بروقت نماز است که مبدا از آن غافل شود و یا کاری دیگر او را از نماز بازدارد.

وسائل الشيعة / ج ۴ / ۲۳ / ۵ باب وجوب المحافظة على الصلاة الوسطی و تعیینها

۹- امام صادق علیه السلام: [حقیقت] نماز، رسول خدا صلی الله علیه و آله، امیرالمؤمنین علیه السلام، فاطمه علیه السلام، حسن علیه السلام و حسین علیه السلام می باشند.

تفسیر العیاشی / ج ۱ / ۸۲۱

۱۰- امیرالمؤمنین علیه السلام: نیکوترین وقت ها و بهترین ساعات شب و روزت را برای خود و خدای خود انتخاب کن، هرچند که اگر نیت درست و رعیت در آسایش قرار داشته باشد، همه وقت برای خداست. از کارهایی که به خدا اختصاص دارد و باید با اخلاص انجام دهی، انجام واجباتی است که ویژه ی پروردگار است، پس در بخشی از شب و روز، وجود خود را به پرستش خدا اختصاص ده.

بحث سخاوت:

۱- امام باقر علیه السلام فرمودند: مگر خداوند نمی فرماید: وَاللّٰهُ يُضَاعِفُ لِمَنْ يَّشَاءُ و چندین برابر می کند؛ پس مؤمنین آن ها هستند که خداوند کار خیر آن ها را هفتاد برابر می کند و این فضیلت آنهاست. و خداوند حسنات مؤمن را به میزان درستی ایمانش به چندین برابر می افزاید و با مؤمنین هر چه می خواهد انجام می دهد.

تفسیر العیاشی / ج ۱ / ۱۴۷ / [سورة البقرة (۲): آیه ۲۶۱]

۲- امام صادق علیه السلام فرمودند: هرگاه مؤمن کار نیک انجام دهد، خداوند برای هر عملی هفتصد حسنه به او می دهد و همین است معنی آیه ی شریفه: وَاللّٰهُ يُضَاعِفُ لِمَنْ يَّشَاءُ پس اکنون کارهای نیک انجام دهید تا به پاداش خداوند برسید المحاسن / ج ۱ / ۲۵۵ / ۳۰ باب الإخلاص

۳- نقل شده پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند: کسی که ماه رمضان را روزه گرفته و با خود بگوید «چنانچه عمری باقی باشد [باز هم] روزه می گیرم، اگر در بین آن ماه فوت کرد، به بهشت داخل می شود ... هرکس دو رکعت نماز در ماه رمضان به جای آورد، آن دو رکعت، برابر هفتصد هزار رکعت در غیر از ماه رمضان برای او محسوب می شود. زیرا که عمل در ماه رمضان چند برابر حساب می شود. [از ایشان] سؤال شد: «ای رسول خدا! چند برابر می شود؟» حضرت فرمود: «جبرئیل به من خبر داد و فرمود: حسنات هزار هزار برابر می شوند و هر حسنه ی آن، از کوه اُحد برتر می شود و آن سخن خداوند است: وَاللّٰهُ يُضَاعِفُ لِمَنْ يَّشَاءُ.» بحار الأنوار / ج ۹۳ / ۳۴۵ / باب ۴۶ وجوب صوم شهر رمضان و فضله

۴- در مورد امام حسن علیه السلام نقل شده: «شکر صدقه می داد». به امام علیه السلام در مورد آن گفته شد: «چرا این کار را انجام می دهد و علّت آن را جویا شدند». فرمود: «من آن را دوست دارم و خدای تعالی فرموده است: لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ».

عوالی اللثالی العزیزیه فی الأحادیث الدینیّه / ج ۲ / ۷۴

امام سجّاد (علیه السلام) شکر و بادم صدقه می داد. عرض کردند: «چرا چنین صدقه ای می دهی؟» این آیه را قرائت نمود: لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ امام (علیه السلام) خودش این دو را دوست می داشت.

مناقب آل اَبی طالب: (لابن شهر آشوب) / ج ۴ / ۱۵۴ / فصل فی زهد ع

۵- خداوند بر تک تک جوارح، تکلیف دینی خاصّی را واجب نموده است. و عضوی از بدن انسان را نمی یابی که مکلف به انجام تکلیفی باشد که عضو دیگری به آن مکلف شده باشد ... بر دو دست انفاق، در راه خدا را واجب نمود و فرمود: أَنْفِقُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا كَسَبْتُمْ وَمِمَّا أَخْرَجْنَا لَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ.

مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل / ج ۱۱ / ۱۴۴ / ۲ باب الفروض علی الجوارح و وجوب القیام بها